

Hebe
Ha
33

© Азиз Таш, автор, 2007
© Мая Ценова, Малина Томова, редактори, 2007
© Христо Гочев, художествено оформление, 2007
© Камбер Камбер, рисунки, 2007
© Издателска къща Жанет 45, 2007
ISBN 978-954-491-324-3

и з д а т е л с к а к њ щ а Ж а н е т 4 5

Hebe

На
33

АзизТаш

РОЖДЕНИЯТ ДЕН НА НЕБЕТО

Азиз Таш изглежда обича цифровите заглавия. Преди беше „На 22“, издадена в двойна книжка с „Апокриф за дъжд“, сега – „на 33“. Небето, не той. А може би и двамата? Цифрата заслужава внимание: 33 е христовата възраст, тогава си на попрището жизнено в средата, досега си се изкачвал, време е да започнеш голямото слизание. Аналогията в „Небе на 33“ – не тъй натрапчива, но достатъчно осезаема, превръща небето във връстник на автора, а също и в реален хоризонт на неговото мислене и чувстване. Може би думата не е съвсем точна: хоризонтът е ръб на погледа, мислима и измислена ивица, която отделя земното от небесното. При Азиз такова *отделяне няма*: небесното се съдържа в земното, земното се съдържа в небесното – и каквото е горе, такова е и долу: всяко нещо съдържа в себе си своята противоположност, всяка частица съдържа в себе си цялото.

Метафорично казано: небето живее в Азиз и Азиз живее в небето.

Шегата настрана: небето е важно, навярно дори е важното в тези стихове. Доказва го „От небе до небе“, в което небето се превръща в пространство за една въображаема космическа одисея, в която се гребете срещу течението на светлината със скоростта на падаща звезда и в която зениците попиват мрака, за да не изчезнат, а сетне и за да са „по-невидими“ звездите. Парадоксално, нали? Само че така става винаги, когато се сравняват земното и небесното. И когато земното възхожда в небесното, а небесното снизхожда в земното. Само че това е една много *особена* парадоксалност, тя не съдържа и грам високомерие към своите обекти, не ги осмива и принизява, а напротив – споява ги и ги укрепва, прави ги единосъщни с битието.

Разбира се, това е условно казано. Земята и небето са метафорично мислени същности, които са вплетени една в друга като черната и бялата съставка на ин-ян, като тъмнината и светлината, като мъжкото и женското начало, като любовта и безлюбовността, като живота и смъртта. Парадоксалното съпоставяне и не по-малко парадоксалното преминаване на едно в друго е основният структуриращ принцип и същевременно генераторът на поетичната енергия в цялата стихосбирка. Другият структуриращ и организиращ я принцип е диалогичността.

Както и предишните книги на Азиз Таш, така и „Небе на 33“ не е просто сбор от писани в някакъв период стихотворения. Тази е пълна със стихотворения, които *си говорят* едно с друго – като този разговор огласява много други подобни разговори – и от магмата на цялата тази гълчава оформя посланията на стихосбирката. Ето едно от тях: нищо на този свят не съществува само за себе си; всичко е взаимообвързано, вплетено е във фина мрежа от зависимости, съществува от нея и чрез нея – както съществуват органите и клетките в един жив организъм. Ето и второ, което ни най-малко не си противоречи с първото: битието е *парадоксално* и чрез тази си парадоксалност съществува. Чрез нея впрочем съществува и поезията на Азиз Таш – точно както въпросното битие – и като него той, връстникът на небето, проявява наистина невероятна изобретателност. Примерите са безбожно много: в „Откъс-“ влюбеният гадае по листенцата на маргаритката: обича ме, не ме обича – и покрай това късане му се къса сърцето, откъсва погледа си, среща като „първокласен възрастен“, за да превърне накрая гаданието в жест на скуката. Доста страници по-нататък обаче попадаме на „Монолози на влюбената маргаритка“, която *сама* къса листенцата си и сама гадае – за да стигне до извода: „Как ще ме обича/ без листенца“. В „Тя“ и „Определения за тъмнина“ ни се предлагат алтернативните

версии за основните агрегатни състояния на небето – светлината и тъмнината. Възможно ли е изобщо да се напише нещо на базата на тази безнадежно изхабена от поетични излияния двойка? Оказва се, че е възможно. Как мислите – дали тъмнината е отпадъчен продукт от производството на светлина, или е обратното? Или тъмнината е светлина, помръкнала от светене напразно? Или е труп на светлина с избодени очи?

Тази парадоксална логика не е само елемент от интертекстовия диалог в рамките на стихосбирката – тя е *структуриращ принцип* и в рамките на отделното стихотворение. Дори по отношение на същата трафаретна двойка със светлината и тъмнината: например приносят на Азиз Таш към теорията на относителността се състои не във формули, а в два стихотворни реда, от които излиза, че „скоростта на светлината е зависима/ от скоростта, с която тъмнината я пренася“. Същата тази светлина, попаднала в зениците, се оказва осъдена „на доживотен, строг тъмничен,/ многоклетъчен затвор“. Или – ако вземем за пример смъртта: с нея Азиз си играе на криеница – и когато тя го намери, умира, а когато той я намери, пак умира той.

Може би най-ефективната машина за парадокси в тази книга обаче е любовта. Ако се съди по честотата, с която се интерпретират любовните ситуации, „Небе на 33“ е класически пример за интимна лирика. Бих

добавил – но не само. Любовта несъмнено е поставена в центъра на всичко, но този център е съзряван с една много добре балансирана ирония и (най-вече!) *самоирония* – и със съзнанието за тънката граница, която дели съдбовното от абсурдното – и то именно защото животът е многолик и не търпи клишета. Как например да бъде спечелена любимата: чрез падения или чрез попадения? Естествено – и чрез двете не, доказват ни „Падения“ и „Попадения“; любовта не може да бъде спечелена, тя се случва или... или от нейния ръб се пада, както визуално показва трето стихотворение. Един от най-впечатляващите примери е „Ревност 2003“, в което взаимната ревност между влюбените е изпитвана към *бившите* техни тела – бивши в смисъла на съпровождащия стихотворението паратекст, според който „средно на всеки шест месеца клетките на човешкото тяло се подменят с нови“ – и следователно, казва ѝ/ни Азиз Таш – това тук е най-новият модел на моето тяло, който все пак е по-стар с 30 години от най-стария, износен през 1973 г. (сиреч в годината, рождена за поета и небето).

Могат да се дадат още много примери. Само че за да ги изчерпя, би трябвало да преразкажа цялата книга, а поезията не се преразказва – и когато е *истинска*, каквато поезията на Азиз несъмнено е, не се и тълкува. Само се чете. Може в краен случай да си скроите и риза от него – втората такава

на поета е от небе, винаги от небе – от
роденото от него и чрез него небе. Това небе,
което според луната в тази книга е потънало
до шия в земята; тази земя – която според
„Заготовки за учебника по нова астрономия“
е безкраен излаз на небе; това небе, което
определя посоката на нашите устреми – и
дори посоката на олекването и *издигането*
на мъртвите – според цитираната пак тук
тридесет и шеста сура *Я-син* от Корана.
Пак според нея: „И всяко нещо по орбита
плува“. И всеки от нас – в своите си небета,
но и в едно *общо*, безименно и безкрайно
небе, което ни съдържа тъй, както океанът
съдържа вълните в себе си. В това именно
небе кръжи в своята си орбита книгата на
Азиз Таш, тя самата със страници от небе,
изписана с дъжд, но способна да ни разкаже
много неща за онзи свят, в който – както
сам казва нейният автор – възможностите
са безкрайни.

Едвин Сугарев

ПАДЕНИЯ

1.

Докато падах,
някой се опита да ми подаде ръка.

Отказах –
падах си по тебе...

2.

и особено в очите ти.
Ти също падаше в очите ми
и все по-ниско падах,
за да мога да те виждам...

3.

Виждах,

4.

четири падения
не са достатъчни,
за да попадна на вниманието ти.
Необходими са и по-падения.

ПОПАДЕНИЯ

1.

Попаднах на жена,
а търсех тебе...

2.

под дърво и камък.
Щом погледнеше накриво,
се вдървявах и окаменявах...

3.

и те търсех под дърво и камък.
Там намирах корени и змии.
Корените – пусках,
змиите – задържах,
за да задържа вниманието ти,

4.

но ти си тръгна
с идването на змияра,
който ми благодари
за змиите
и ви отнесе...

5.

Аз си задържах
вниманието ти.

ОТКЪС –

Откъснах най-красивата от маргаритките:

Обича ме.

Преминах към листенцата:

Не ме обича.

С всяко следващо листо все повече не ме обичаше.

Обичаше да си представя, че е маргаритка.

В знак на несъгласие откъснах времето
и проверих:

Обичала ме е, обича ме, ще ме обича...

Продължих да късам.

Късаше ми се сърцето,

но откъснах погледа си

от очите ѝ, отрупани със скришни погледи

и явно безразличие,

за да погледна ослепителната истина в очите:

Тя не ме обича.

Като го научих,

взех да късам дипломите си

и сричах като първокласен възрастен:

О-би-ча ме, не ме о-би-ча.

14_15

Скъсах със семейството си и приятелите си,
защото беше ред отново на:

Обича ме.

Аз исках да откъсна всичко, след което пишеше

Не ме обича, но реших, че няма смисъл –

знаех, че не ме обича,

знаех, че не я обичам.

Просто исках малко да покъсам...

Съдържание

<i>Рожденият ден на небето</i>	5
Падения	11
Попадения	13
Откъс –	14
Nomipem quego	16
Опит за влюбване	17
От небе до небе	18
Първата стъпка е винаги трудна	21
Временно приземяване	22
Ако достигнеш до земя	23
Без право на обжалване	24
Принос към теорията на относителността	25
„Да бъде светлина“	26
По осовата линия на път за рая	28
За мен да не говорим	29
Нека да съм друг	30
Дуел	31
Аз, аз	32
Опит за инфаркт	33
Кръстопът	34
Нехиромантично	35
Kahve falı	36
Е	39
Gök kahverengi	40
Като трън в очите	41
Моя?	42
Разлика в годините	44
Ала Вийон	45
Подозрителна самокритика...	46
Ey kalem	47
Равновесие с две неизвестни	48
Ревност 2003	49
Наместе	50
Evergreen	52
Последно желание	53
Фантазия за екзекуция	54
Груба сила	56
Нехристиянско	57
Нespoделено	58
Антимолитва за дъжд	59
Нереинкарнично	60
Пак нехристиянско	61

С две леви ръце	62
Умножение чрез деление...	63
Тя	64
Определения за тъмнина	65
Ти, „един от върха на иглата“	66
Есен – зима	67
В сянката на жегата	68
Нерожден ден	70
Две ризи демоде	71
Опит за състояние	72
Петъчна любов	73
Копчета по калдъръма	74
Зодии	75
Монолози на влюбената маргаритка	76
Денонощно	78
Нощ	79
Sen de kal	80
Kalem veya hanı musvedde	81
Очите на бурята	82
Временно	84
Безвремие	84
Фантазия	85
Среща с фатален изход	86
Küçük aşk dolaşımı	86
Опит за безсъние...	87
A dream within a dream	88
Раздвоение на личността	89
Напук	90
Свидетелски разказ на луната	91
Метанарцисизъм...	92
Преди & сега	94
Врата	95
***Облаците	96
***Водата е живот	97
***На хвърлей-камък от смъртта	98
***Плача...	99
Как се коли риба...	100
Hani Tuna'nın ilk sahibi	101
İstanbul'un ilk fatihleri	103
Bosna'ya ve Bosna'dan	105
Üç sorunun cevap sorusu	108
Т е щ е к ü г	109
Заготовки за учебника по нова астрономия	111
Вместо краесловие – ела	118
<i>Биографична бележка</i>	120

Азиз Таш
Небе на 33
стихотворения

Българска
Първо издание

Редактори: *Мая Ценова, Малина Томова*
Художествено оформление: *Христо Гочев*
Рисунки: *Камбер Камбер*
Коректор: *София Несторова*

Формат 70/100/24
Печатни коли 7.75

Предпечатна подготовка:
„Студио Стандарт“ ЕООД
Пловдив, тел. 032/60 90 50

Печат: Полиграфически комплекс „Жанет 45“
Пловдив, бул. „Ал. Стамболийски“ № 9,
тел. 032/60 90 90

„Издателска къща Жанет 45“ ООД – Пловдив
бул. „Ал. Стамболийски“ № 9,
тел./факс: 032/60 90 60

ISBN 978-954-491-324-3